

glasno bučili protiv Hrvatâ i njihova saborskog zaključka. Mjesto sankcije dakle kralj je onda Hrvatima izdao (u Beču 16. maja) diplomu, kojom im je pohvalio „djedovsku odanost“ prema čitavoj kući Habsburškoj i zajamčio sva njihova „prava, privilegije i slobostine“. Međutim je sabor požunski sastavio inauguralnu diplomu za Karla III. te ga onda svečano okrunio (22. maja). Sabor požunski ostao je i poslije toga na okupu pokazujući spram Hrvatâ veoma rđavo raspoloženje.¹ S tim u svezi stavili su ugarski staleži prijedlog, da se ponovo uzakoni sloboda izbora novoga kralja (odnosno dinastije) poslije izumrća muškoga roda Habsburgovaca i da kralj ugarske staleže dovoljno osigura od svakoga otkinuća kojega dijela od kraljevstva ugarskoga. Videći to Hrvati, izniješe u svoje ime prijedlog, da se uzakoni pravovaljanost svih zakona stvorenih na hrvatskom saboru, dojakošnjih i budućih, bez obzira na to, da li se podudaraju s ugarskima ili ne podudaraju. No prije negoli je došlo do sankcije kraljeve svih tih prijedloga, Karlo raspusti sabor zbog kuge, koja je tada harala.

Pragmatička sankcija kao kućni zakon. Svojim saborskim zaključkom dali su Hrvati Karlu III. inicijativu, da riješi pitanje o nasljedstvu. I odista, godinu dana poslije toga, 19. aprila 1713., predloži Karlo u svečanoj sjednici svojih tajnih savjetnika kućni zakon o redu nasljedstva u porodici Austrijskoj, pa kako još nije imao djece, to se za onda još računalo s kćerima Josipa I., premda je Karlo odmah tom prilikom istaknuo pravo primogeniture, to jest time sačuvao nasljedstvo svojoj eventualnoj potomčadi. Taj se zakon zove „Pragmatička sankcija“, ili zakon, koji izvire iz moći i kompetencije samoga vladara, pa stoga ima da vrijedi zauvijek (lex perpetuo valitura). Pragmatička sankcija sadrži tri točke: prvo, da se zemlje i kraljevine roda Habsburškoga ne smiju nikad dijeliti, to jest da pojedine česti ne smiju sebi da biraju zasebnoga kralja između baštinihâ Habsburške kuće; drugo, da u tim zemljama i kraljevinama po smrti Karla III., ako ne bi ostavio sina, dođu na

¹ Suvremeni zagrebački kanonik Toma Kovačević († 1724.) izrijekom biježi, kako su tada Mađžari naročito gledali krivim okom biskupa Emerika Eszterházyja (koji bijaše i sam rodeni Mađžar): „Unde Esterhasii nomen ubique odiosum, honor a detractoribus dire laceratus, commota denique tanta indignatio a sacratis aequae ac laicis viris, ut illi nihil partum voluerint, nisi quod fecisse non poterant.“ Rukopis u arhivu Jugoslav. akademije (Catalogus praesulum Zagradiensium). Objelodanio Klaić u „Vjesniku kr. zem. arkiva“ XIV. (1912), 67.